

učenci napéne nazore o kraja raznih razmerah. Tudi reke, jezera, ribnjaki, mesta glavne ceste in pota i. t. d. naznačijo se na kalúpu; imena se pa ne upišejo.

Pri pouku naj primerja učitelj okoliša kalúp z načrtom, in učenci bodo kmalo spoznali razliko med obema. Na kalúpu so izdelana vzvišena tla in gore v naravni obliki, česar ne najdemo v okoliša načrtu. Učenec tedaj že sprevidi, da je treba na načrtih in zemljevidih gorovje drugače risati, da nas vsaj spominja prirode. Učenec mora spoznati tudi kalúpa merilo, kar se doseže s tem, da meri n. pr. na kalúpu ljubljanskega okoliša nekatere gledé oddaljenosti od Ljubljane znane kraje. Sv. Vid n. pr. oddaljen je od Ljubljane na kalúpu $4\text{ cm} = 1\text{ km}$ ali pa $1\text{ cm} = \frac{1}{4}\text{ km} = 250\text{ m} = 25000\text{ cm}$. Približno tisto oddaljenost od Ljubljane imajo Ježica, Devica Marija v Polji i. dr. Primerjajo naj se pa tudi glede oddaljenosti različni kraji. Raz-

vidno je tedaj, da je ljubljanskega okoliša kalúp izdelan v merilu 1 : 25.000.

Ne more se zahtevati, da bi ljudskih šol učenci izdelovali pridvižne zemljevide. To se dá pa doseči tudi v nižjih razredih srednjih in strokovnih šol. Izdelati se dá relief tudi s pripomočjo hipsometričnega zemljevida dotične dežele na ta način, da izrežemo od popirnega testa posamezne višinske stopnje, katerih posamezne vrste prilepimo z drevesnim klejem jedno nad drugo. Popirja debelost, s katero naznačimo višino, ravnati se mora po hipsometričnega zemljevida merilu. Čim manjše dele deželá na ta način upodobimo, tem nazornejša in jasnejša bode slika. Tudi na ta način upodobljenja ne zahteva velike tehnične spretnosti. — Učenec naj se tako dolgo uči na kalúpu, da se privadi spoznavati istinito plastične oblike tudi na načrtih in zemljevidih.

Prof. Fr. Orožen — Ljubljana.

Knjiga Slovenska

XIX. veku.

*

Janez Volčič r. 27. apr. 1825 v Gabrovem, vasi mestne župnije Loške, učil se v Škofji Loki, srednje šole zdelal nekaj v Novem Mestu, nekaj v Ljubljani, mašnik l. 1849, služil za duhovnega pomočnika malo v Loki in Dražgošah, l. 1850 v Šmarjeti, l. 1851 v Horjulu, 1855 v Semiču, 1858 spet v Šmarjeti, l. 1863 za župnika v Dragatušu, l. 1870 Podgradom, od l. 1875 v Šmarjeti, kjer je duhovni svetovalec u. 14. dec. 1887.

Slovenski pisati in popevati je jel v Horjulu, naslednik vrlemu L. Jeranu, vzbujevan zlasti po Danici, kjer se tudi nahajajo razni njegovi dopisi, mnogotere pesmice in pobožne razprave od l. 1852 do 1887. — Dopisi so največ o cerkvenih svečanostih p. iz Horjula, Semiča, Dragatuša, Šmarjete, z Dolenskega sploh itd. Na pr. l. 1852: „Slovesna vpeljava bratovšine živiga roženkranca v Horjulu“; l. 1853—6 o misijonarjih,

o zamurčeku Jožefu Krajnskem, o velikonočni spovedi (Juri Kobilar). Sveto leto pa peklenšak; o Šmarnicah, o katoliški družbi rokodelcev. L. 1858: Prevzvišeni knez in škof Anton Alojzij v Dragatušu in Suhoru; l. 1863 o tisučnici sv. Cirila in Metoda; l. 1878: Slovesno kronanje podobe Naše ljube Gospé presv. Serca v Šmarjeti itd. — Razprave bolj zanimive so na pr. l. 1854: Prečisto spočetje Marije Device. L. 1855: Hišna pridiga konec svetega leta. L. 1870: Sveti misijon na Dolenskem. L. 1875: Cvetlice, posvečene Naši ljubi Gospej presv. Serca (str. 2—146). L. 1879: Pas sv. Jožefa. — Pristrčni so njegovi spisi o sv. Jožefu od l. 1880 do 1887 z geslom: „Ite ad Joseph“ (I. Mojz. 41, 55), kjer priporoča sv. Jožefa (največ po Sendbote des h. Joseph v. Dr. Deckert) v posebno češčenje vsej družbi človeški, vsem stanovom, v vseh potrebah, ka-

tere dni v vsakem mesecu, zlasti meseca marca z Vijolicami (kakor majnika Marijo s Šmarnicami), za hišnega patrona, po zgledu mnogih pobožnih duš, l. 1887 posebej rokodelcem z ozirom na sedanjo dobo. L. 1885 svetuje, naj bi se ustanovila bratovščina Matere Božje in sv. Jožefa za srečno zadnjo uro mej duhovniki, češ: „po naši smerti bo malokdo drugi dosti molil za nas, ako si sami tega ne preskerbimo, kakor nas žalostna skušnja uči (str. 44)“. — Izmed spomenic je zlasti ginljiva ona, ktero je zložil l. 1871 ranjkemu Janezu Škoficu, fajmoštru Suhorskemu, pa l. 1874 v imenu součencev (str. 368): „Solzica na grob prebлага součence dr. Leona Vončina“.

Pesnice Volčičeve so sploh priproste, po lahkih napevih prav ljudske, na pr. Jezusu, v presv. Rešnjem Telesu, v sv. Obhajilu; Mariji, prečisti Devici, naši Materi in Kraljici („Tebi, Marija, o Mati premila...; Koga boš, o Kraljica! — Ti ljubiti jela...; Češena Kraljica! — Češena mi bod!...; O Marija, naša Mati! — Čez valove od nevihte gnane...; Žari se; Dan je že; Noč pride“). — Misijonarjem v slovo: „Z Bogam, vi, rojaki blagi“ itd.! — L. 1855: Prekletstvo (Filoteja 1853). Katoliška rokodelska družba. Grobni napisi za poskušnjo p. na grob device, mladenčca, očeta in matere, na vsaki grob itd. — „Svete pesmi“, nabral s privoljenjem pesnikov, l. 1862... — „Sveti Hermagora“, slovenski apostelj, l. 1874. — „Petdeset zdihljejev k Mariji Devici, naši ljubi Gospej presv. Serca“, l. 1875. — Mnogo se jih nahaja po molitvenih bukvicah njegovih. — Znamenita je popévka, katero je pod naslovom „Sveti Hermagora“ zložil po stari pripovedki součencem v spomin 25 letnice mašniške v Stari Loki o 900 letnici Matere fare. Po slovesnem I. Vvodu: „Oj lira oprášena, zbudi si! oteri svoj prah! — Napni in privij si umetno vse strune nové!... Tej dvojni svečanosti pesmica moja prepeva, — Da mojega serca čut po domovini odmeva“ — kaže se razdelitev: II. Posvetba. III. Domovina (... „Sprednost, ktera tebe povzdiguje, — Sprednost, ki od nekdanj te slavi, — Vera je, ki tebe osrečuje,

— Sveta vera je, ki te časti...“). IV. Slovenec. V. Oglej-Loka. VI. Preblažen mož (Hermagora). VII. Prikazen („Oj sedmica! ti prečudna si številka!... Bog... Sedem dob odločil našemu domovju). Vvod. Doba 1. Čas setve. 2. Čas roditeljske. 3. Čas učenštva. 4. Čas miru. 5. Čas britkosti. 6. Čas tolažbe. 7. Čas obupnosti. Sklep. (... „Ne boj, ne plaši se nobene opovere, — Mogočna roka moja vedno je s teboj, — In ti (Hermagora) Sloveniji na veke boš zavetnik, — Naj tebi v vedno varstvo bodi izročena“)! VIII. Razdvoj (med Slovenci brati). IX. Nasprotnik. X. Molitev („Naš apostelj, sveti Hermagora! — Prosi, prosi za Slovenski rod! — Zgine urno naj nesloge mora... Da Slovencem sije doba nova, — Da je ena čeda, en pastir. — To se zgodi, zgodi! — To Slovencem bôdi!“).

Šmarnice Marii Materi naši darovane, ali Počesevanje Matere Božje v mescu velikim travnu, nabral Janez Volčič, kaplan v Horjulu. Ljubljana 1855. 12. 214. — „Od počesevanja in posnemanja Matere Božje“ je v sedanjem veku sprelepo knjigo prvi spisal Fr. Baraga l. 1830 v Ljubljani (Jezičnik XXIII. str. 39). — Posebej za mesec maj pa je prvi po francoski poslovenil knjigo „Mesec Marije“ D. Trstenjak l. 1842 v Gradcu (Jezičn. XXVIII. str. 13). — Za njim je z duhovnim svojim pomočnikom jednako knjigo Slovencem poslovenil M. Stojan „Marije rožen cvet“ v Celovcu l. 1855 (Jezičn. XXIV. str. 39). — J. Volčiču pa gré hvala, da je taki knjigi prvi dal naslov „Šmarnice“. — L. 1857 je v ta namen z J. Kerčonom dal na svetlo „Lavretanske litanije“, razložene po najboljših virih za počesevanje Device Marije, zlasti v mescu velikem travnu. — „Nove Šmarnice“, Marii prečisti Devici darovane. Nabral J. Volčič l. 1860. 12. 190. II. 1867. — „Šmarnice naše ljube Gospé presv. Serca“. V Celovcu 1879. Še druge take „Šmarnice“ njegove z raznimi pobožnostmi za ude 3. reda sv. Frančiška ima priobčiti še Družba sv. Mohora.

„Žganju vojsko, slovo!“ Škodljivost žganja v pogovorih. Zbral in na svetlo dal

duhoven Ljubljanske škofije. V Ljubljani 1853. 8. 132. — To je bila prva knjižica, katero je spisal Janez Volčič še v Horjulu, ne brez zamere, da jo je leta 1860 ponujal v Danici str. 57: „Bukve zastonj, pa nekaj po verhu!“ — Koristna je knjiga, katero je l. 1874 na svetlo dala Družba sv. Mohora: „Domači zdravnik“. Kratek navod si zdravje vterditi in življenje podaljšati. — Velike pomembe pa je „Razlaganje keršanskega katoliškega Nauka“, katero je spisovati jel Janez Škofic, župnik Suhorski, ter dovršil iz raznih bukev in rokopisov Janez Volčič, župnik Podgraški in Šmarješki (Jezičnik XXV str. 61), in „Življenje preblažene Device in Matere Marije in njenega prečistega ženina sv. Jožefa“, katero v X. snopiču popolnoma izdá prihodnje leto Družba sv. Mohora. — Koliko čislani pa so njegovi „Molitveniki“, vidi se najbolje iz tega, da so premnogi na svetlobi že v petem, šestem itd. natisu ter se jako razširjujejo mej ljudstvom slovenskim. „Menda je mili Bog meni to nalogo odločil, da Vam. ljubi moji Slovenci! pišem molitvene bukvice. In res ne vém in ne znam boljšega, zlasti v današnjih toliko zbeganih časih“, pravi Volčič sam v predgovoru „Misijonskemu Spominu“ l. 1870.

Novice imajo le nekaj dopisov Volčičevih, na pr. l. 1853: Še nekaj o tem, kako delati kis iz sadja; l. 1854: Pesem verlih mlaticev (str. 240); l. 1855: Dopis iz Horjula o svetinjah na nebu; l. 1856: Dopis iz Semiča o toči itd. — Pesem: „Komu bom vstregel?“ v Novicah l. 1849 št. 5 s podpisom „č je baje tudi njegova; meni se vendar i po vsebini i po obliki i po dobi svoji dozdeva, da je J. Drobničeva (cf. Jezičnik XXIV str. 50—54), kateri je takrat skladal slične pesmice p. Kmeta svet za zdravje in zadovoljnost. Kje so letos muhe? Pomagaj si, pa ti bo Bog pomagal itd. — J. Volčičeve pa so na pr. pesmice s znakom J. V. v Koledarju za Slovence l. 1856. II. tečaj: Poglavitni grehi. Premislek. Zmešnjava. Ples. Svet. — Tako je s celim podpisom Janez Volčič v Slovenskem Romarju l. 1858 II. tečaj priobčil

pesmico: „Benedicite Mariam — Hvalite Marijo“ (str. 3. 4).

Zgodovino Šmarješke fare. V spomin svojim faranom. Rudolfovo 1887. 8. 116. Tisk. J. Krajec. — To je poslednja knjiga, katero je spisal in založil Janez Volčič, katera je z njegovo podobo in s posebnim „Dodatkom“ o njegovem življenju in pisateljevanju na svetlo prišla po njegovi smrti. V njej je opisal nekoliko tudi svoje lastno delovanje. O tem je sam sodil dokaj skromno, kar je razodel J. Lebanu (Vid. Zvon 1888 str. 248—9). — „Nikar da bi me ti spravil v „Jezičnika“; jaz nisem pisatelj, jaz sem le „Büchermacher“ — dejal je nekdanj smeja me sam. — Bil sem mu v Horjulu naslednik v duhovnem pastirstvu. Kar sem povedal nekdanj o Fr. Baragi, to velja tudi o Volčiču. Slovijo med nami sedaj Vodnik, Prešern, Stritar, Gregorčič itd.; ali vendar — koliko njihovih poezij je razobčenih med prostim slovenskim ljudstvom; koliko je pa bukev p. Getzemani in Golgota, Misijonski spomin, Sveta ura, Vert in Vertec nebeški, Šmarnice, Vijolice, Življenje prebl. D. in M. Marije in sv. Jožefa (v 48000 iztisih) itd., po katerih slovi in koristil bode Janez Volčič slovenskemu narodu!

Kakor Jakob Volčič — bodi opisan letos i Janez Volčič. Jako lepo sta oba rojaka Ločana obrnila svoje premoženje. Posamnih molitvenih in premišljevanjskih bukev nisem našteval, ker je storil to P. Florentin Hrovat v „Dodatku“ k Zgodovini Šmarješke fare; ker je brati to v Danici l. 1888 str. 106—124: „Poslednje delo pokojnega župnika J. Volčiča“ in str. 3—11: „Čertice o blagem ranjcem g. župniku J. Volčiču“ — in — ker priobči prihodnje leto Družba sv. Mohora s sliko tudi življenjepisa njegov. Torej sklenem z besedami vrlega P. Florentina: „Naj služi ta dodatek v to, da spoznavamo in umemo ceniti prave domoljube. Prizadevajmo si pa tudi, da jih posnemamo vsak po svojem stanu in poklicu, svojemu narodu in sebi na časno blagostanje in večno izveličanje!“